

Universal Declaration of Human Rights - Kanuri, Central

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

Hakkiwa Adamganabe Dunya Ngaro Wowurtəgənama

Katiwu Kura

Adamgana woso kalkal ye kamanzəga nəmngalwo hakkiwa-a nambe-a kənzambibelan kozənyi ye.

Lardəwa Tawakkata Donyabedə hakkiwa adamganabe ndubesoga haptaa-a nzətkawo-a nzəliwo-asoro tarai cizə dazəna. Tarai cizə datənzə adə Tawakam Lardəwa Tawakkata Donyabebe duwo nəmkam ummawa donyabebe suro hakkiwa adamganabe-a kuru suro daraja-a nəmngalwo-a ummabe yitawatsəgənadəben culuwo.

Suro Hakkiwa Adamganabe Dunya Ngaro Wowurtəgənadəben Lardəwa Tawakkata Donyabedəye futu kəskelan asutinro hakkiwa duwo kam wosoro kalkalro kartaa adəga bayangono.

Hakkiwa anyi nyiro kartaa.

Sandi anyi hakkiwanəm

Sandiga tigənəmro fatkəgəne. Banane sandiga hapkəgəne ye liwe ye kəlanəm-a ummawa amanəm gade gapsəna-asoro.

Yitagattəgə

Adəgaima tada adamganabebe nəmngalwonə kambaata adə-a nəmnduasə kalkalnə-a hakkiwanə Alanjo-adə shima ferno nəmkambe-a jirebe-a nəlefabe-aro dunya ngason asutəna,

Adəgaima hakkiwa adamganabero cistəgə ba-a fallaktə-abe sawowuro kəndowa halye kurzənyi waazə hangal adamganabero karega rozəgəna, kuru dunya duwo suron adamganasoye tamtam hakkinza manabe-a nzasarabe-a kuru nambe duwo dalil baaro citə-a jero-abadə shima awo talaawaye təmazana woro warmowotə,

Adəgaima awo məradətənədə susu adamganaga dunon təkə nəmzaləm-a njokuno-a kəriwutəbedəro howum maibeye hakkiwanzaga səliwodəma,

Adəgaima awo məradətənədə tawaa-a nəmkam-a indikate lardəwaben haptadəma,

Adəgaima ummawa Lardəwa Tawakkata Donyabeye suro Tawakamdəben kamburshenza kəla hakkiwa adamganaben nanazaana, kəla daraja-a nəmngalwo-a adamganabe-a kəla kamu-a kwa-a hakkinza kalkal-aben kasadə gozana tamtam-a kəndəga ngəla-a hapsaa nambe gayaga fandoro,

Adəgaima Lardəwa Memba Kaapkadəbe woso wadəga gozana, tawaa Lardəwa Tawakkata Donyabemben, daaraja ndubeso haptaa-a hakkiwa adamganabe-a nambe gaya lajiptə-a galtəro,

Adəgaima wadə adəga yitagatəgə nankaro hakkiwa-a nambe anyi-a asutadə awoye gaya linta,

Adə Nankaro

Samno Kura Donyabedəye

Hakkiwa Adamganabe

Dunya Ngaro Wowurtəgəna Adəga

warmazəgə

shima mizan ummawa-a lardəwa-a duksoye yitagattəgəbe wo, daji daryenzədə ndu-a nduana-aso fellawan kunte, Wowur adəga karəgən roza, ndusoro yikkəlio-a ilmutəgə-an hakkiwa-a nambe anyi-abe nəmgayanza haptaro, suro lardəbe-a indikate lardəwabe-ason ndusoye kalkaro asuzə lajipsə, suro ummawa Lardəwa Memba Karapkadəbe-a suro ummawa gade sədiyanzalan dawuna-ason.

Babu 1

Adamgana woso kambe katambo ye daraja-a hakkiwa-ason kalkalye. Hankal-a nazaru-asoro kəzəpkə ye suro hal nəmharamiben kamazasoga letaiyin ye.

Babu 2

Hakkiwa-a nambe a suro Wowur adəben dəganadə ndu-a nduana-aso kartaa, gayirtə futubibema baaro, gayirta alama jilibeso, kadigəbeso, alagəbeso, təlambeso, adinbeso, siyasabeso au rayiwu, lardə gade au kaduwu gade, kənganti, tambo au awowa laa gade anyiga samunzəna.

Anyibe ngawoman nduma kəla siyasaben kal, kəntəwoben kal au daraja dunyalabe sawawuro kal kərye au lardə kamdə dəganabe sawawuro gayirtinba. Lardə shi gultənama adə kərmai kəlanzəben karga, amanaro musko lardə gadeben karga, kəlanzəlangənyi karga au sədiya kaidawa kəntəwobe laan karga yaye kal.

Babu 3

Ndu yaye hakkinzə kəla ronza-a nəmkambenzə-a nəlefa kəlanzə-aben mbeji.

Babu 4

Nduma kənji au kaliyaro təgandinba, nəmkənjiro gərtə-a kənji lado-aso awostə ye daptə ye.

Babu 5

Nduma njokunoso, nəmkəladoso, shimaso, azawaso, gənatəginba.

Babu 6

Ndu yaye hakkinzə ndaran yaye shiga kamro asutabe mbeji fuwu howumbelan.

Babu 7

Nduso fuwu howumben kalkal ye kuru gayirta baaro howumye sandiga səliwin ye. Nduso hakkinzə nəzəliwobe mbeji gayirtalan fallaktə Wowur adəbe sawawuro-a kəla lan laa gade gayirtadə nankaro waazəna-alan.

Babu 8

Ndu yaye hakkinzə səlwu sandəna mataabe mbeji shara rakkata lardəbelan kəla hakkinzə gaya linta dusturye au howumye shiro cina namtənen.

Babu 9

Nduma dalil baaro kəntaso, jeroso, lardən dutaso ba.

Babu 10

Ndu yaye hakkinzə futu məradəzənaro shiga shara naptə kəlanzəbe walama baa ye jiree yebe kərəntabe mbeji kəla hakkinzə-a kaidawanzə-a kuru awowa gade shara zəgənyi-a tawattaaben.

Babu 11

1. Ndu yaye ngawo ayawu sādānaben angardā hakkinzā kawu shiro fuwu sharaben ngawo sālīwo mārādātāna shiro sādānaben ayawunzāga tawatsaginro.
2. Nduma kēla awo abima gānyiben ayawuro tātāinba futubin waano yaye ayawudā ayawuro walzānyiga, sādīya howum lardāben au indikate lardāwaben, sa ayawu adā tādānaladān. Biya gānatāginro walwono yaye ayawu sādān tādānadāga kozāna gānatāginba.

Babu 12

Ndu kēla baaro wujirwa kēlanzābema, yalwanzābema, au lamar lenām-arenzābemaro ci tākīnba, biya kēla nāmkanzā-a darajanzā-abe nankaro fitānatinba. Ndu yaye hakkinzā howumye shiga nzālīfobe mbeji kēla dalil baaro wujirwanzāro ci nzākko-a fitānatā-aben.

Babu 13

1. Ndu yaye hakkinzā famno-a fato gar-abe mbeji suro dārinām-kēlle lardā ndasoben yaye.
2. Ndu yaye hakkinzā lardābi yaye luwum koltābe mbeji, lardā kaanzān kunten, kuru lardānzāro waltaabe ye mbeji.

Babu 14

1. Ndu yaye hakkinzā lardāwa gaden nafaka nzālīwo kēlanzābe nankaro mata-a fando-abe mbeji.
2. Hakki adā ayawuwa gade siyasaa letanyi au bigāwa gade nya-a kasadā-a Lardāwa Tawakkata Dunyabea kēla kēlzānyiro faidatinba.

Babu 15

1. Ndu yaye hakkinzā nāmkan lardābenzā mbeji.
2. Nduma dalil baaro nāmkan lardābenzā adāga daptinba ye hakkinzā duwo nāmkan lardābenzā faltābe yega daptinba.

Babu 16

1. Kamuwa-a kongawa-a wuraata angalla woso, kalangi abibema baaro jilibema, lardābema, au adin gadebema, hakkinza nyiya kēndobe-a yal fandobe-aso mbeji. Sa nyiga kēndobelan sandi indiso hakkinza kalkal kuru adāgaima sa gadetābe ishiya ye.
2. Nyiyadā sai kasada sandi indi kamudā-a kwadā-abe mbejilan duwo tādīn.
3. Kēndāga kamun kwanbedā shima badiyaram mārādāgata gaya ummabe wo kuru sandiga kēndāgaram-a kārye-ason sālīfodā hakkinza.

Babu 17

1. Ndu yaye runzālaro razāga gantodā hakkinzā kuru adāgaima shi-a am-a kēltām gantodā ye.
2. Nduma dalil baaro razāgānzāga firtinba.

Babu 18

Ndu yaye hakkinzā nazaru kēndobe-a tawakarbe-a adinbe-a mbeji, suro hakki adāben nambe adinnzā au nzasaranzā faltābe-a nambe shi tilonzā au suro jamuwubelan fetero au ashirlan adinzā au nzasaranzā yikkālīo-a kēndo-a abuttā-a lajptā-alan tartaabe mbeji.

Babu 19

Ndu yaye hakkinzā rayiwu-a bayan kēndo-abe mbeji, suro hakki adāben nambe rayiwunzā kalma baaro bayanjin kuru shilan nzāra majin ye sāmoyin ye kuru hawarazāgin futu hawarbe jilibin yaye kēlangai baaro.

Babu 20

1. Ndu yaye hakkinzə suro nələfaben samno sapta-a maamala kəndo-abe mbeji.
2. Nduma dunon karapka kasatsənyiro nəəkko ba.

Babu 21

1. Ndu yaye hakkinzə suro gumnati lardənzəbero ci nəkobe mbeji, shi kəlanzə au wokkilnzə futu kalkallan kartənamben.
2. Ndu yaye hakkinzə suro lardənzəben jamaro tunotobe mbeji.
3. Kasada jamabedə shima fərtə kəntəwo gumnatibero walzə, kasada adə suro karno gondua ye jirebe ye lardə kəpson ndu-a nduana-asoye sədin ye kuru kuriya suro ashirlan au ashirga samunzənalən tədinbelən bayantə.

Babu 22

Ndu yaye kəla shi memba ummabedən, hakkinzə nələiwo-a asutə-abe mbeji, kasadə lardəbembən au tawaa indikate lardəwabembən futu fasal-a nyama-a lardədəbe ləgatarro, razəgə-a nəmkamnzə-a təgalisə baaro yita fuwutəgə.

Babu 23

1. Ndu yaye hakkinzə cida kəndobe mbeji, cida sərəgəna karzə kəndo-a futu kaida sandənalən kəndo-a kurumason kaidu cida babelan shiga nzətakawo-a.
2. Ndu yaye, gayirtə futubibema baaro, hakkinzə cida sədəna ləgatarro shiga alutəbe mbeji.
3. Ndu yaye cidama sədinga hakkinzə awo alutəginmadə shi-a yalwanzə-a futu darajanza nəmadamganabe ləgatarro sandiga cittənnama alutəgəbe mbeji kuru nzərə yaye nasha laa jamaro nafaka kənjobelən mbejiga diwijnba.
4. Ndu yaye hakkinzə karapka cidawube koktabe au kəlanzə nəəkko mbeji tamtam kəlanzəbe nələiwo nankaro.

Babu 24

Ndu yaye hakkinzə tusu-a kundushi kəndo-abe mbeji, loktu cidabe angalbe kurzəna-a batalla biyaa-a kunten.

Babu 25

1. Ndu yaye hakkinzə futu kalkalro məradətənaro kəndəgəbe nələfa-a kəndəgə kəji shi kəlanzə-a yalwanzə-abe mbeji, hatta kəmbu-a kənza-a kazəmu-a fato-a, kurun-a awowa gade tamtambe məradətənən kunten-a, kuru hakkinzə shiga nzətkawobe mbeji wane cidaba laa, kundondi laa, nəmaskin laa, nəmkamba laa, ngəli kurwu laa au kəndəgaram kun-balinbe laaye shiro kəntəri cuwutoga.
2. Ya kəndewu-a tada tiwal-aso ngəlaro cistəgə məradəzana. Duli dukso, nyiyaa au nyiya baalan katambo yaye səliwo fandodə hakkinza.

Babu 26

1. Ndu yaye hakkinzə shiro ilmu kənjobe mbeji. Ilmu gultəna adə de sulro tin, gananzə yaye ilmu badiyarambe-a fuwunzəbe məradətəna-a. Ilmu badiyarambe gultəna adə kənjonzədə mburo walzəna. Ilmu nzundube-a shanabe-adə ndarason mbeji ye təwandin yero tədə kuru adəgaima ilmu sandin fuwunbedə ye ndusoye səwandə kərajınro walzə natəgəye suwudiya.
2. Ilmudə nəmkam kamilga garta-a dunoatə hakkiwa adamganabe-a nambenzə-a nganzazəro walzə. Asutu-a kanadi-a nəmkam-a indikate lardəwabən fuwuzəgin. Nəmgade jilibə au adinbe baro sədin, kuru lardəwa Tawakkata Dunyabeye cidanzə nələfa rotabedəgə yitafuwuzəgin.
3. Yaso Awasoye hakkinza burwoza jili ilmube məradəzana karza dulinzaro gultəgəbe mbeji.

Babu 27

1. Ndu yaye hakkinzə kal baaro lamarwa adabe jamabelən gaam luwobe mbeji, adawadən tamtam fantə-a yasan ngalwotəgənzəro kəla nəəkko-a kuru faidanzən riwa fando-a.

2. Ndu yaye hakkinzā nzāliwobe mbeji kēla lamar bārzām-a kēla ro-aben cida nasha kimiyaben kal, ruwoben kal au muskon tandoben kal shima kunkunzā sutuluiya.

Babu 28

Ndu yaye hakkinzā howum duwo hakkiwa-a nambe-a suro Wowur adāben dāganadāga yita bayanzāginma gantobe mbeji.

Babu 29

1. Ndu yaye cida jama suron dāgana sandi baslan nāmkanzā kaima baaro yitafuwuzāgin adābe kēndobe mbeji.

2. Suro hakkiwanzā-a nambenzā-a yitagatsāginben, ndu yaye kēlangai howumye gēnazānaro dazāgin tēganasmaro dalil hakkiwa-a nambe-a jama gade gapsanadābe asutā darajatā-a mēradāwa lamarwa bārzāmbē-a kaida suro jamaben kēndāgābe-a suro naptāram demokēradiyaben nālefa fando-a.

3. Hakkiwa-a nambe-a anyi futubiman dalil Lardāwa Tawakkata Duniyabeye ferzānadān nguron dalilwa gadero faidatinba.

Babu 30

Abima suro Wowur adāben fasaranzā lardāro, samnaro au kamro kartaaro tēnyi, amari hakki abima kēndobe au nya laa nganzatābe kēla hakkiwa-a nambe-a suro adālan dāganadāben bannaro fasartēnyi ye tēnyi ye.
